

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету економіки
і управління
Андрій КОЦУР
„ 30 ” 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
„ ” 2024р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІНІНОТ
Святослав ПИТЕЛЬ
„ 30 ” 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „ ФІНАНСИ ”

Ступінь вищої освіти - бакалавр

Галузь знань 07 „Управління та адміністрування”

Спеціальність 075 „Маркетинг”

Освітньо-професійна програма „Маркетинг”

Кафедра ФІНАНСІВ ім. С. ЮРІЯ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття (год)	ІРС (год)	Тренінг (год)	СРС (год)	Разом (год)	Екзамен (семестр)
Денна	II	III	30	30	4	8	78	150	III
заочна	II	III	8	4			138	150	IV

Тернопіль – 2024

30.08.2024
[Signature]

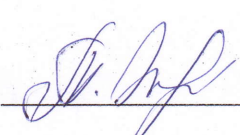
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 „Управління та адміністрування”, спеціальність 075 „Маркетинг”, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол №10 від 23.06.2023р.)

Робочу програму склала к.е.н., доц. Світлана КОВАЛЬ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. Юрія, протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

Зав. кафедри Андрій КРИСОВАТИЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності з маркетингу, протокол № 2 від 30.08 2024 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності Тетяна БОРИСОВА

Гарант ОП Людмила ГАЛЬКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

1. Опис дисципліни «Фінанси»

Денна (заочна) форма навчання

Дисципліна – Фінанси	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 07 – “Управління та адміністрування”	Статус дисципліни: <i>блок обов’язкових дисциплін, цикл професійної підготовки</i> Мова навчання: <i>українська</i>
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність – 075 «Маркетинг»	Рік підготовки: <i>Денна – другий.</i> <i>Заочна – другий.</i> Семестр: <i>Денна – 3</i> <i>Заочна – 3-4</i>
Кількість змістових модулів – 4	Освітньо-професійна програма «Маркетинг»	Лекції: <i>Денна – 30</i> <i>Заочна – 8</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30</i> <i>Заочна – 4</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 78 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг: <i>Денна – 8 год.</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин –10 , з них аудиторних: 4 .		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Фінанси»

2.1. Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів освіти системного мислення, отримання ними фундаментальних знань у сфері фінансів та здатності застосовувати їх у практичних ситуаціях в процесі постійного підвищення своєї професійної підготовки, критично аналізувати й узагальнювати маркетингову діяльність як форму взаємодії суб'єктів ринкових відносин для задоволення їх економічних та соціальних інтересів, розуміння закономірностей і специфіки функціонування фінансів на макро- і мікрорівнях.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

В процесі вивчення дисципліни «Фінанси» здобувачі освіти повинні:

– отримати ґрунтовні знання про предмет фінансової науки, як основу пізнання сутності фінансів, оволодіти здатністю підтримувати належний рівень знань у сфері фінансів задля постійного підвищення рівня професійної підготовки, зумовленого необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;

– володіти знаннями про особливості функціонування фінансових систем та причинно-наслідкові зв'язки, які існують у різних сферах фінансової системи; знати сучасні тенденції та проблеми розвитку фінансової системи України, оцінювати вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на розвиток фінансової системи України в сучасних умовах; аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності;

– розуміти сутність фінансової політики, особливості податкової, бюджетної, грошово-кредитної, міжнародної, митної, валютної політики; знати специфіку функціонування фінансового механізму та його роль у реалізації фінансової політики; вміти оцінювати ефективність змін у нормативно-правовому, організаційному та інформаційному забезпеченні фінансового механізму, володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів; уміти критично оцінювати вплив фінансового механізму на життя суспільства;

– володіти знаннями про сутність і суспільне призначення податків, знати новітні тренди розвитку податкової системи держави та виявляти і оцінювати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на формування податкової політики в Україні;

– оперувати категоріальним і понятійним апаратом з питань бюджету, бюджетної системи, бюджетного процесу і бюджетного дефіциту, уміти ідентифікувати причини й прогнозувати наслідки бюджетного дефіциту та демонструвати практичні навички процесі прийняття фінансових рішень з питань бюджету;

– вміти аналізувати види та форми внутрішніх і зовнішніх державних запозичень, ідентифікувати причини виникнення і прогнозувати наслідки державного боргу, критично оцінювати й аналізувати переваги і недоліки боргового фінансування;

– розуміти сутність і суспільне призначення соціальних позабюджетних фондів, знати порядок нарахування, обчислення та сплати страхових внесків і здійснення виплат із соціальних позабюджетних фондів України;

– розуміти особливості функціонування фінансів суб'єктів підприємницької діяльності залежно від приналежності до інституційних секторів економіки, організаційно-правової форми та юридичного статусу, володіти методичним інструментарієм діагностики їх стану;

– знати і розуміти особливості фінансів домогосподарств, володіти методичним інструментарієм діагностики їх стану, вміти аналізувати джерела доходів домогосподарств та вишукувати напрями їх максимізації; володіти знаннями щодо векторів раціоналізації витрат домогосподарств, набути навички складання особистого (сімейного) бюджету, володіти знаннями щодо мотивів та основних форм заощаджень домогосподарств, розуміти необхідність підвищення рівня фінансової грамотності населення у сучасних умовах;

– розуміти сутність і суспільне призначення фінансового ринку, вміти ідентифікувати основні сегменти та інструменти фінансового ринку, знати сучасні тенденції та проблеми його розвитку;

– володіти знаннями про міжнародні фінанси та розуміння їх ролі у розвитку глобальної економічної системи, розуміти їх роль у розвитку глобальної економічної системи, отримати ґрунтовні знання про міжнародний ринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу, про вплив інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації на міжнародні фінанси;

– розуміти особливості функціонування фінансів зарубіжних країн, вирізняти основні соціально-економічні моделі організації фінансових систем зарубіжних країн.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК11. Здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначати особливості функціонування ринків.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни: прикладна математика: вища математика, мікроекономіка, макроекономіка.

2.5. Результати навчання:

Програмні результати навчання, здобуті під час вивчення дисципліни «Фінанси», дозволяють здобувачам освіти в процесі професійної реалізації:

ПРН 2. Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи фінансів

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Предмет фінансової науки як специфічна сфера суспільних економічних відносин з приводу формування і розподілу централізованих та децентралізованих грошових фондів.

Категоріальний та понятійний апарат фінансової науки. Теоретичні основи та принципи фінансової науки.

Фінанси як історична категорія. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів: поява держави та розвиток товарно-грошових відносин.

Сутність фінансів як економічної категорії. Фінанси як явище. Зміст та форма фінансів. Необхідність та характерні особливості фінансів у сучасних умовах.

Дискусійні питання сутності фінансів у зарубіжній і вітчизняній фінансовій науці.

Функції фінансів як відображення їх сутності та суспільного призначення. Розподільна і контрольна функції фінансів.

Роль фінансів у розподілі і перерозподілі вартості валового національного продукту. Об'єкти та суб'єкти розподілу за допомогою фінансів. Первинний і вторинний розподіл (перерозподіл) ВВП.

Реалізація контрольної функції фінансів. Державні органи, що здійснюють фінансовий контроль в Україні.

Взаємозв'язок фінансів з іншими розподільними категоріями. Фінанси і гроші. Фінанси і заробітна плата. Фінанси і ціна. Фінанси і кредит.

Тема 2. Фінансова система

Поняття фінансової системи. Особливості функціонування фінансових систем. Фінансова система України та принципи її побудови. Внутрішня будова фінансової системи України. Сфери та ланки фінансової системи України, їх характеристика.

Фінанси суб'єктів господарювання, їх склад та призначення. Фінанси комерційних підприємств і організацій як вихідна ланка фінансової системи. Фінанси некомерційних установ і організацій. Фінанси громадських організацій та добродійних фондів. Фінанси політичних партій.

Загальнодержавні фінанси, їх склад та призначення. Зведений бюджет як центральна ланка фінансової системи. Джерела формування та напрями використання коштів соціальних позабюджетних фондів (Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття). Державний кредит.

Фінанси домогосподарств. Доходи і витрати домогосподарств. Поняття особистого (сімейного) бюджету.

Причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, у різних сферах фінансової системи.

Організаційна структура фінансової системи України. Роль державних органів управління та фінансових інституцій у функціонуванні та розбудові фінансової системи.

Дискусійні питання сутності та складу фінансової системи.

Сучасні тенденції та проблеми розвитку фінансової системи України.

Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм

Фінансова політика як важлива складова економічної політики. Сутність та види фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика.

Фінансова політика держави, принципи її формування. Бюджетна, податкова, грошово-кредитна, митна, боргова, інвестиційна політика та фінансова політика у сфері фінансового ринку.

Фінансова політика суб'єктів господарювання. Фінансова політика домогосподарств.

Фінансова політика у сфері міжнародних фінансів і міждержавних відносин.

Поняття фінансового механізму, його склад та роль у реалізації фінансової політики.

Фінансові методи, їх загальна характеристика. Сутність та необхідність фінансового планування. Основні фінансові плани держави, територіальних громад, суб'єктів господарювання та домогосподарств. Оперативне управління фінансами, його необхідність та принципи. Роль та функції державних фінансових органів (Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, Державної митної служби України, Державної аудиторської служби України, Державної казначейської служби України) в управлінні фінансами. Необхідність і сутність фінансового контролю. Види, форми та методи фінансового контролю. Органи фінансового контролю в Україні. Фінансове забезпечення і фінансове регулювання як методи фінансового механізму.

Фінансові важелі та інструменти, їх характеристика. Фінансові стимули та фінансові санкції, їх види.

Нормативно-правове, інформаційне та організаційне забезпечення фінансового механізму.

Вплив фінансового механізму на розвиток сучасного суспільства.

Змістовий модуль 2. Особливості функціонування фінансів на макрорівні

Тема 4. Податки і податкова система

Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Історична ретроспектива розвитку податків як невід'ємного елементу суверенітету держави. Податки – вихідна категорія державних фінансів. Характерні ознаки податків як обов'язкових платежів. Основні принципи оподаткування. Поняття справедливості в оподаткуванні. Крива Лаффера. Вплив податків на суспільний добробут.

Елементи податку. Об'єкти, суб'єкти та ставки податку. Види податкових ставок. Податкові пільги, їх види.

Класифікація податків за основними ознаками. Податки на доходи, на споживання та на майно. Прямі і непрямі податки. Загальнодержавні та місцеві податки і збори. Закріплені і регульовані податки.

Функції податків як прояв їх сутності. Фіскальна, розподільна і регулююча функції податків. Дискусійні питання функцій податків.

Податкова система: сутність та структура. Характеристика основних складових податкової системи держави. Система оподаткування в Україні, її характеристика. Платники податків та контролюючі органи в сфері оподаткування.

Ухилення від сплати податків як правова, економічна та морально-етична проблема. Види та форми ухилення від оподаткування. Відповідальність за порушення податкового законодавства. Адміністративна, фінансова та кримінальна відповідальність за порушення податкового законодавства.

Тема 5. Бюджет і бюджетна система

Бюджет як фінансова категорія, його економічна сутність і призначення. Бюджет як центральна ланка фінансової системи держави, найбільший за обсягом централізований фонд грошових коштів та основний фінансовий план країни.

Функції бюджету. Роль бюджету в перерозподілі вартості ВВП.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Особливості побудови бюджетної системи при унітарному та федеративному державних устроях. Складові бюджетної системи та принципи її побудови. Державний бюджет України, його роль у бюджетній системі. Місцеві бюджети - фінансова база місцевого самоврядування. Поняття бюджетної (фінансової) децентралізації.

Доходи бюджету, їх класифікація. Податкові надходження до бюджету, їх склад та динаміка. Неподаткові надходження до бюджету, їх класифікація. Видатки бюджету та їх класифікація. Функціональна, економічна, відомча і програмна класифікації видатків бюджету.

Бюджетний процес і його складові. Організація бюджетного процесу в Україні. Характеристика стадій (етапів) бюджетного процесу.

Бюджетний дефіцит, його економічна сутність і причини виникнення. Види бюджетного дефіциту. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Методи обмеження та напрями скорочення дефіциту бюджету.

Тема 6. Державний кредит

Державний кредит як економічна категорія, його сутність, призначення і роль в системі фінансових відносин. Держава як позичальник, кредитор і гарант. Форми державних (місцевих) запозичень. Класифікація державних (місцевих) позик.

Внутрішні державні (місцеві) запозичення та їх форми. Державні та місцеві позики. Зовнішні державні (місцеві) запозичення. Позики міжнародних фінансових організацій. Міжурядові та комерційні позики. Позики під гарантії уряду.

Державний (місцевий) борг як результат існування державного (місцевого) кредиту: причини виникнення, види, джерела погашення та потенційні наслідки. Переваги і недоліки боргового фінансування.

Управління державним (місцевим) боргом: сутність та функції. Погашення і обслуговування державного (місцевого) боргу. Ринкові і неринкові методи врегулювання державної заборгованості, їх характеристика. Роль фінансових органів (Боргового агентства України, Міністерства фінансів України, Державного казначейства України) в управлінні державним боргом.

Тема 7. Соціальні позабюджетні фонди

Сутність та суспільне призначення соціальних позабюджетних фондів.

Пенсійне страхування громадян та його організація. Солідарна, накопичувальна і недержавна пенсійні системи, їх переваги і недоліки. Пенсійний фонд України як основна фінансова інституція в системі пенсійного страхування громадян. Доходи і видатки Пенсійного фонду України.

Фонд соціального страхування України: джерела формування і напрями використання коштів.

Доходи і видатки Фонду загальнообов'язкового соціального страхування України на випадок безробіття.

Змістовий модуль 3. Особливості функціонування фінансів на мікрорівні

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання за інституціональними секторами національної економіки.

Фінанси суб'єктів господарювання як економічна категорія. Основи та принципи організації фінансів суб'єктів підприємницької діяльності. Доходи і витрати підприємств.

Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ (банків, страхових компаній).

Фінанси організацій і установ соціальної сфери, створених органами виконавчої влади.

Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян.

Фінансова діяльність підприємців - фізичних осіб. Особливості оподаткування підприємців - фізичних осіб.

Тема 9. Фінанси домогосподарств

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин. Фінанси домогосподарств як важлива сфера фінансової системи. Теоретичні основи фінансів домогосподарств.

Фінансове планування на рівні домогосподарства, його сутність, необхідність та основні етапи. Баланс активів і пасивів домогосподарства.

Бюджет домогосподарства, його структура. Джерела і види доходів домогосподарств. Грошові і натуральні доходи. Номінальні і реальні доходи. Напрями максимізації доходів домогосподарств у сучасних умовах. Витрати домогосподарств, їх класифікація. Вектори раціоналізації споживчих та інвестиційних витрат домогосподарств. Резервний фонд домогосподарства: необхідність та основні форми.

Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Переваги і недоліки основних форм заощаджень домогосподарств.

Необхідність та напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення в сучасних умовах.

Змістовий модуль 4. Фінансовий ринок та міжнародні фінанси

Тема 10. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок у системі економічних відносин, його суспільне призначення. Функції фінансового ринку.

Сегментація фінансового ринку. Суб'єкти та інструменти фінансового ринку.

Ринок грошей. Інструменти грошового ринку, їх характеристика.

Ринок капіталів. Інструменти ринку капіталів, їх характеристика.

Кредитний ринок. Інструменти та суб'єкти кредитного ринку.

Ринок цінних паперів. Види цінних паперів. Первинний та вторинний ринки цінних паперів. Біржовий та позабіржовий обіг цінних паперів. Фондові біржі, їх роль у функціонуванні ринку цінних паперів.

Валютний ринок, його основні суб'єкти та інструменти. Валютні біржі та їх роль у функціонуванні валютного ринку.

Ринок золота та інших дорогоцінних металів і каменів, характеристика його суб'єктів та інструментів.

Ринок фінансових послуг. Основні види фінансових послуг (кредитні послуги, послуги оренди, послуги страхування, послуги недержавного пенсійного забезпечення, факторингові, лізингові послуги тощо). Суб'єкти та інструменти ринку фінансових послуг.

Фінансові посередники: класифікація, функціональне призначення та вплив на функціонування фінансового ринку. Інституційна інфраструктура фінансового ринку.

Фінансові технології як новий тренд на фінансовому ринку України. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації національної економіки.

Тема 11. Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси як економічна категорія, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації на міжнародні фінанси.

Міжнародний ринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу. Міжнародний фінансовий ринок як важлива складова системи міжнародного перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу. Характеристика сегментів міжнародного фінансового ринку.

Міжнародний неринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу. Міжнародні фінансові інституції, їх роль у розвитку сучасних світових і національних фінансових систем. Організація Об'єднаних націй. Міжнародний валютний фонд. Група Світового банку.

Політика і напрями діяльності Міжнародного валютного фонду та Групи Світового банку в Україні.

Тема 12. Фінанси зарубіжних країн

Сутність та ідейно-теоретичні засади фінансів у зарубіжній фінансовій науці. Характерні ознаки та основні соціально-економічні моделі організації фінансових систем зарубіжних країн. Особливості функціонування і структура сучасних світових та національних фінансових систем.

Фінансова система США. Бюджетна система США. Бюджетний процес у США.
Особливості справляння податків у США.

Фінансова система Великої Британії. Бюджетна система Великої Британії. Бюджетний процес у Великій Британії. Особливості справляння податків у Великій Британії.

Фінансова система Японії. Бюджетна система Японії. Бюджетний процес у Японії.
Особливості справляння податків у Японії.

Загальна характеристика фінансів країн Європейського Союзу.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ»

(денна форма навчання)

Тема	Години					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг	
Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи фінансів						
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	4	4	7	1	2	Поточне опитування
Тема 2. Фінансова система	2	2	7			
Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм	4	4	7			
Змістовий модуль 2. Особливості функціонування фінансів на макрівні						
Тема 4. Податки і податкова система	2	2	7	1	2	Поточне опитування
Тема 5. Бюджет і бюджетна система	4	4	7			
Тема 6. Державний кредит	2	2	6			
Тема 7. Соціальні позабюджетні фонди	2	2	7			
Змістовий модуль 3. Особливості функціонування фінансів на мікрорівні						
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	2	2	6	1	2	Поточне опитування
Тема 9. Фінанси домогосподарств	2	2	6			
Змістовий модуль 4. Фінансовий ринок та міжнародні фінанси						
Тема 10. Фінансовий ринок	2	2	6	1	2	Поточне опитування
Тема 11. Міжнародні фінанси	2	2	6			
Тема 12. Фінанси зарубіжних країн	2	2	6			
Всього	30	30	78	4	8	

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ»

(заочна форма навчання)

	Години		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи фінансів</i>			
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2	1	11
Тема 2. Фінансова система			11
Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм			11
<i>Змістовий модуль 2. Особливості функціонування фінансів на макрівні</i>			
Тема 4. Податки. Податкова система	2	1	11
Тема 5. Бюджет і бюджетна система			11
Тема 6. Державний кредит			11
Тема 7. Соціальні позабюджетні фонди			12
<i>Змістовий модуль 3. Особливості функціонування фінансів на мікрорівні</i>			
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	2	1	12
Тема 9. Фінанси домогосподарств			12
<i>Змістовий модуль 4. Фінансовий ринок та міжнародні фінанси</i>			
Тема 10. Фінансовий ринок	2	1	12
Тема 11. Міжнародні фінанси			12
Тема 12. Фінанси зарубіжних країн			12
Всього	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

Денна форма

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи фінансів

Практичне заняття 1, 2

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Мета: закріплення теоретичних знань про предмет фінансової науки та набуття навиків щодо володіння категоріальним і понятійним апаратом у сфері фінансів для постійного підвищення рівня професійної підготовки.

Питання для обговорення:

1. Предмет фінансової науки як специфічна сфера суспільних економічних відносин.
2. Суть, необхідність, характерні ознаки фінансів.
3. Об'єкти, суб'єкти та функції фінансів.
4. Взаємозв'язок фінансів з іншими розподільними категоріями.

Практичне заняття 3

Тема 2. Фінансова система

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності і структури фінансової системи та набуття навиків стосовно ідентифікації причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між сферами і ланками фінансової системи.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні основи побудови фінансової системи. Внутрішня будова фінансової системи.
2. Загальна характеристика сфер і ланок фінансової системи України. Вихідна та центральна ланки фінансової системи.
3. Організаційна будова фінансової системи України. Система державних органів управління у сфері фінансів та фінансових інституцій.
4. Сучасні тенденції та проблеми розвитку фінансової системи України.

Практичне заняття 4, 5

Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності, видів й основних складових фінансової політики та розуміння ролі фінансового механізму у реалізації основних засад фінансової політики.

Питання для обговорення:

1. Фінансова політика, її сутність, види і значення.
2. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики.
3. Загальна характеристика фінансових методів, важелів та інструментів фінансового механізму.
4. Організаційне, нормативно-правове та інформаційне забезпечення фінансового механізму.

Змістовий модуль 2. Особливості функціонування фінансів на макрівні

Практичне заняття 6

Тема 4. Податки і податкова система

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності, функцій та ролі податків у житті сучасного суспільства і набуття навиків щодо ідентифікації новітніх тенденцій розвитку податкової системи України з урахуванням сучасних вітчизняних реалій.

Питання для обговорення:

1. Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Основні принципи оподаткування.

2. Елементи податку. Класифікація податків за основними ознаками.
3. Функції податків як прояв їх сутності. Дискусійні питання функцій податків.
4. Податкова система: сутність та структура. Характеристика складових податкової системи держави.
5. Ухилення від сплати податків як правова, економічна та морально-етична проблема. Відповідальність за порушення податкового законодавства.

Практичне заняття 7

Тема 5. Бюджет і бюджетна система

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності бюджету, бюджетної системи, бюджетного процесу і бюджетного дефіциту та формування уміння застосовувати набуті знання для розв'язання практичних завдань у сфері бюджету й змістовно інтерпретувати отримані результати.

Питання для обговорення:

1. Бюджет як економічна категорія, його сутність і призначення. Функції бюджету.
2. Бюджетний устрій і бюджетна система. Складові бюджетної системи і принципи її побудови. Державний бюджет України та його роль у бюджетній системі. Місцеві бюджети як основа фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Поняття бюджетної (фінансової) децентралізації.
3. Доходи і видатки бюджету та їх класифікація.
4. Бюджетний процес і його складові. Загальна характеристика етапів бюджетного процесу.
5. Бюджетний дефіцит, його економічна сутність, причини виникнення та соціально-економічні наслідки. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Практичне заняття 8

Тема 6. Державний кредит

Мета: закріплення теоретичних знань з питань державного кредиту і державного боргу та набуття навиків щодо ідентифікації новітніх трендів в управлінні державним боргом України.

Питання для обговорення:

1. Економічна природа і роль державного кредиту в системі фінансових відносин.
2. Форми державного (місцевого) кредиту і класифікація державних (місцевих) позик.
3. Державний (місцевий) борг: причини виникнення, класифікація та соціально-економічні наслідки.
4. Управління державним (місцевим) боргом: сутність та функції. Ринкові і неринкові методи врегулювання державної (місцевої) заборгованості.

Практичне заняття 9

Тема 7. Соціальні позабюджетні фонди

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності і суспільного призначення соціальних позабюджетних фондів та розуміння порядку нарахування, обчислення та сплати страхових внесків і здійснення виплат із соціальних позабюджетних фондів України.

Питання для обговорення:

1. Сутність та суспільне призначення соціальних позабюджетних фондів.
2. Пенсійне страхування і його організація. Солідарна, накопичувальна і недержавна пенсійні системи, їх переваги і недоліки. Пенсійний фонд України як основна фінансова інституція в системі пенсійного страхування громадян. Доходи і видатки Пенсійного фонду України.
3. Фонд соціального страхування України: джерела формування на напрями використання коштів фонду.
4. Доходи і видатки фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Змістовий модуль 3. Особливості функціонування фінансів на мікрорівні

Практичне заняття 10

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності фінансів суб'єктів господарювання та розуміння основ організації фінансів суб'єктів господарювання залежно від приналежності до інституційних секторів економіки, організаційно-правової форми та юридичного статусу.

Питання для обговорення:

1. Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання за інституціональними секторами економіки.
2. Фінанси суб'єктів господарювання як економічна категорія. Принципи організації фінансів суб'єктів господарювання.
3. Основи організації фінансів суб'єктів підприємницької діяльності. Доходи, витрати і прибуток підприємств.
4. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ (банків, страхових компаній).
5. Фінанси організацій і установ соціальної сфери, створених органами виконавчої влади.
6. Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян.
7. Фінансова діяльність підприємців - фізичних осіб.

Практичне заняття 11

Тема 9. Фінанси домогосподарств

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності домогосподарства як важливого суб'єкта фінансових відносин та набуття навиків стосовно організації фінансів домогосподарств і складання особистого (сімейного) бюджету.

Питання для обговорення:

1. Фінанси домогосподарств як важлива сфера фінансової системи. Теоретичні основи фінансів домогосподарств.
2. Фінансове планування на рівні домогосподарства, його сутність, необхідність та основні етапи.
3. Бюджет домогосподарства, його структура. Доходи і витрати домогосподарств, їх класифікація. Напрями максимізації доходів та раціоналізації витрат домогосподарств.
4. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Переваги і недоліки основних форм заощаджень домогосподарств.
5. Необхідність та напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення в сучасних умовах.

Змістовий модуль 4. Фінансовий ринок та міжнародні фінанси

Практичне заняття 12

Тема 10. Фінансовий ринок

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності фінансового ринку і розуміння його ролі у системі економічних відносин та набуття навиків стосовно ідентифікації основних сегментів й інструментів фінансового ринку.

Питання для обговорення:

1. Фінансовий ринок у системі економічних відносин, його суспільне призначення.
2. Функції фінансового ринку.
3. Сегментація фінансового ринку за різними ознаками.
4. Суб'єкти та інструменти фінансового ринку.
5. Фінансові посередники: класифікація, функціональне призначення та вплив на функціонування фінансового ринку.

6. Фінансові технології як новий тренд на фінансовому ринку України. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації національної економіки.

Практичне заняття 13

Тема 11. Міжнародні фінанси

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності міжнародних фінансів й розуміння їх ролі у розвитку глобальної економічної системи та набуття навиків стосовно ідентифікації ринкового і неринкового механізмів перерозподілу фінансових ресурсів та капіталу.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні фінанси як економічна категорія, їх сутність і роль у сучасній глобальній економіці.
2. Міжнародний ринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу. Загальна характеристика сегментів міжнародного фінансового ринку.
3. Міжнародний неринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу.
4. Міжнародні фінансові інституції, їх роль у розвитку сучасних світових і національних фінансових систем.
5. Політика і напрями діяльності Міжнародного валютного фонду та Групи Світового банку в Україні.

Практичне заняття 14

Тема 12. Фінанси зарубіжних країн

Мета: закріплення теоретичних знань та набуття навиків щодо ідентифікації характерних ознак і основних соціально-економічних моделей організації фінансових систем зарубіжних країн.

Питання для обговорення:

1. Сутність та ідейно-теоретичні засади фінансів у зарубіжній фінансовій науці.
2. Характерні ознаки та основні соціально-економічні моделі організації фінансових систем зарубіжних країн.
3. Фінансова система США, її характеристика.
4. Фінансова система Великої Британії.
5. Фінансова система Японії.
6. Загальна характеристика фінансів країн Європейського Союзу.

Заочна форма

Практичне заняття 1

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи фінансів

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Мета: закріплення теоретичних знань про предмет фінансової науки та набуття навиків щодо володіння категоріальним і понятійним апаратом у сфері фінансів для постійного підвищення рівня професійної підготовки.

Питання для обговорення:

1. Предмет фінансової науки як специфічна сфера суспільних економічних відносин.
2. Суть, необхідність, характерні ознаки фінансів.
3. Об'єкти, суб'єкти та функції фінансів.
4. Взаємозв'язок фінансів з іншими розподільними категоріями.

Тема 2. Фінансова система

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності і структури фінансової системи та набуття навиків стосовно ідентифікації причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між сферами і ланками фінансової системи.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні основи побудови фінансової системи. Внутрішня будова фінансової системи.
2. Загальна характеристика сфер і ланок фінансової системи України. Вихідна та центральна ланки фінансової системи.
3. Організаційна будова фінансової системи України. Система державних органів управління у сфері фінансів та фінансових інституцій.
4. Сучасні тенденції та проблеми розвитку фінансової системи України.

Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності, видів й основних складових фінансової політики та розуміння ролі фінансового механізму у реалізації основних засад фінансової політики.

Питання для обговорення:

1. Фінансова політика, її сутність, види і значення.
2. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики.
3. Загальна характеристика фінансових методів, важелів та інструментів фінансового механізму.
4. Організаційне, нормативно-правове та інформаційне забезпечення фінансового механізму.

Змістовий модуль 2. Особливості функціонування фінансів на макрівні

Тема 4. Податки і податкова система

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності, функцій та ролі податків у житті сучасного суспільства і набуття навиків щодо ідентифікації новітніх тенденцій розвитку податкової системи України з урахуванням сучасних вітчизняних реалій.

Питання для обговорення:

1. Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Основні принципи оподаткування.
2. Елементи податку. Класифікація податків за основними ознаками.
3. Функції податків як прояв їх сутності. Дискусійні питання функцій податків.
4. Податкова система: сутність та структура. Характеристика складових податкової системи держави.
5. Ухилення від сплати податків як правова, економічна та морально-етична проблема. Відповідальність за порушення податкового законодавства.

Тема 5. Бюджет і бюджетна система

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності бюджету, бюджетної системи, бюджетного процесу і бюджетного дефіциту та формування уміння застосовувати набуті знання для розв'язання практичних завдань у сфері бюджету й змістовно інтерпретувати отримані результати.

Питання для обговорення:

1. Бюджет як економічна категорія, його сутність і призначення. Функції бюджету.
2. Бюджетний устрій і бюджетна система. Складові бюджетної системи і принципи її побудови. Державний бюджет України та його роль у бюджетній системі. Місцеві бюджети як основа фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Поняття бюджетної (фінансової) децентралізації.
3. Доходи і видатки бюджету та їх класифікація.
4. Бюджетний процес і його складові. Загальна характеристика етапів бюджетного процесу.
5. Бюджетний дефіцит, його економічна сутність, причини виникнення та соціально-економічні наслідки. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Тема 6. Державний кредит

Мета: закріплення теоретичних знань з питань державного кредиту і державного боргу та набуття навиків щодо ідентифікації новітніх трендів в управлінні державним боргом України.

Питання для обговорення:

1. Економічна природа і роль державного кредиту в системі фінансових відносин.
2. Форми державного (місцевого) кредиту і класифікація державних (місцевих) позик.
3. Державний (місцевий) борг: причини виникнення, класифікація та соціально-економічні наслідки.
4. Управління державним (місцевим) боргом: сутність та функції. Ринкові і неринкові методи врегулювання державної (місцевої) заборгованості.

Тема 7. Соціальні позабюджетні фонди

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності і суспільного призначення соціальних позабюджетних фондів та розуміння порядку нарахування, обчислення та сплати страхових внесків і здійснення виплат із соціальних позабюджетних фондів України.

Питання для обговорення:

1. Сутність та суспільне призначення соціальних позабюджетних фондів.
2. Пенсійне страхування і його організація. Солідарна, накопичувальна і недержавна пенсійні системи, їх переваги і недоліки. Пенсійний фонд України як основна фінансова інституція в системі пенсійного страхування громадян. Доходи і видатки Пенсійного фонду України.
3. Фонд соціального страхування України: джерела формування на напрями використання коштів фонду.
4. Доходи і видатки фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Практичне заняття 2

Змістовий модуль 3. Особливості функціонування фінансів на мікрорівні

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності фінансів суб'єктів господарювання та розуміння основ організації фінансів суб'єктів господарювання залежно від приналежності до інституційних секторів економіки, організаційно-правової форми та юридичного статусу.

Питання для обговорення:

1. Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання за інституціональними секторами економіки.
2. Фінанси суб'єктів господарювання як економічна категорія. Принципи організації фінансів суб'єктів господарювання.
3. Основи організації фінансів суб'єктів підприємницької діяльності. Доходи, витрати і прибуток підприємств.
4. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ (банків, страхових компаній).
5. Фінанси організацій і установ соціальної сфери, створених органами виконавчої влади.
6. Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян.
7. Фінансова діяльність підприємців - фізичних осіб.

Тема 9. Фінанси домогосподарств

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності домогосподарства як важливого суб'єкта фінансових відносин та набуття навиків стосовно організації фінансів домогосподарств і складання особистого (сімейного) бюджету.

Питання для обговорення:

1. Фінанси домогосподарств як важлива сфера фінансової системи. Теоретичні основи фінансів домогосподарств.
2. Фінансове планування на рівні домогосподарства, його сутність, необхідність та основні етапи.
3. Бюджет домогосподарства, його структура. Доходи і витрати домогосподарств, їх класифікація. Напрями максимізації доходів та раціоналізації витрат домогосподарств.
4. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Переваги і недоліки основних форм заощаджень домогосподарств.
5. Необхідність та напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення в сучасних умовах.

Змістовий модуль 4. Фінансовий ринок та міжнародні фінанси

Тема 10. Фінансовий ринок

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності фінансового ринку і розуміння його ролі у системі економічних відносин та набуття навиків стосовно ідентифікації основних сегментів й інструментів фінансового ринку.

Питання для обговорення:

1. Фінансовий ринок у системі економічних відносин, його суспільне призначення.
2. Функції фінансового ринку.
3. Сегментація фінансового ринку за різними ознаками.
4. Суб'єкти та інструменти фінансового ринку.
5. Фінансові посередники: класифікація, функціональне призначення та вплив на функціонування фінансового ринку.
6. Фінансові технології як новий тренд на фінансовому ринку України. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації національної економіки.

Тема 11. Міжнародні фінанси

Мета: закріплення теоретичних знань щодо сутності міжнародних фінансів й розуміння їх ролі у розвитку глобальної економічної системи та набуття навиків стосовно ідентифікації ринкового і неринкового механізмів перерозподілу фінансових ресурсів та капіталу.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні фінанси як економічна категорія, їх сутність і роль у сучасній глобальній економіці.
2. Міжнародний ринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу. Загальна характеристика сегментів міжнародного фінансового ринку.
3. Міжнародний неринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу.
4. Міжнародні фінансові інституції, їх роль у розвитку сучасних світових і національних фінансових систем.
5. Політика і напрями діяльності МВФ та Групи Світового банку в Україні.

Тема 12. Фінанси зарубіжних країн

Мета: закріплення теоретичних знань та набуття навиків щодо ідентифікації характерних ознак і основних соціально-економічних моделей організації фінансових систем зарубіжних країн.

Питання для обговорення:

1. Сутність та ідейно-теоретичні засади фінансів у зарубіжній фінансовій науці.
2. Характерні ознаки та основні соціально-економічні моделі організації фінансових систем зарубіжних країн.
3. Фінансова система США, її характеристика.
4. Фінансова система Великої Британії.
5. Фінансова система Японії.
6. Загальна характеристика фінансів країн Європейського Союзу.

6. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

Тренінг з дисципліни «Фінанси» проводиться у навчальному процесі підготовки бакалаврів з метою вироблення практичних навичок роботи у команді, розвитку здатності прогнозувати поведінку інших учасників та освоєння методів групової комунікації у вирішенні окремих завдань у сфері фінансів.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. *Вступна частина.* Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. *Організаційна частина.* Встановлення правил проведення тренінгу, формування малих робочих груп (3-5 груп), визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.

3. *Практична частина.* Виконання тренінгових завдань у малих групах з використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. *Підведення підсумків.* Презентація практичної роботи в малих групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Тематика тренінгу: Підвищення рівня фінансової грамотності населення

1. Здійснити роботу по складанню особистого бюджету.

Етап 1 . Облік доходів за попередній місяць.

Етап 2 . Аналіз витрат за попередній місяць

Етап 3 . Виведення підсумкового сальдо за попередній місяць.

Етап 4. Складання бюджету витрат на наступний місяць. Обговорення з родиною отриманого бюджету.

Етап 5. Аналіз, коригування та виявлення резервів зростання доходів та оптимізації витрат бюджету.

Етап 6. Дослідження можливостей здійснення заощаджень домогосподарством.

Етап 7. Зробити загальний висновок з виокремленням основних проблем управління фінансами домогосподарства та сформулювати пропозиції щодо їх вирішення.

2. Здійснити вибір банківської установи для фізичної особи, яка прагне:

– отримати кредит;

– вкласти кошти (з метою отримання доходу або збереження коштів).

В країні з нестабільною політичною та економічною ситуацією складно обирати надійних партнерів, у тому числі і фінансових. Український банківський сектор зараз перебуває в кризовому стані. У такій ситуації особливо гостро постає проблема правильного вибору банку.

У процесі тренінгу студентам необхідно оцінити:

– прозорість роботи банку, відкритість інформації про власників і позитивну історію;

– фінансові результати діяльності банку;

– дотримання нормативів НБУ окремими банками, порівняти нормативи банку із середніми значеннями по системі та нормативним значенням;

– терміни кредитування;

– можливість дострокового погашення кредиту;

– наявність штрафів за дострокове погашення кредиту;

– відсоткові ставки, комісії та інші статті витрат для клієнта банку;

– участь банку у Фонді гарантування вкладів фізичних осіб;

– кредитну політику банку (установа, яка видає кредити без застави та при пред'явленні мінімального пакету документів, не є надійним партнером для вкладників).

Результати дослідження відобразити у вигляді порівняльної таблиці (по 5 банківських установах).

Зробити загальний висновок з обґрунтуванням вибору окремого банку.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Фінанси» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні положень фінансового законодавства та навчальної і наукової фахової фінансової літератури.

№ теми	Тематика	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
<i>Тема 1</i>	Прогнозування основних векторів розвитку сучасної фінансової науки в Україні. Дискусійні питання сутності і функцій фінансів Обґрунтувати власну думку на дискусійній платформі: «Фінанси – це філософія, наука чи мистецтво?»	7	11
<i>Тема 2</i>	Дискусійні питання сутності та складу фінансової системи Участь у дискусії «Сучасні виклики та проблеми розвитку фінансової системи України»	7	11
<i>Тема 3</i>	Бюджетна політика України: стан, оцінка, перспективи. Групова робота з формування основних векторів державної фінансової політики в умовах пандемічних шоків та військової агресії в Україні. Схематично відобразити та пояснити методи впливу фінансового механізму на процеси суспільного відтворення.	7	11
<i>Тема 4</i>	Дискусійні питання сутності і функцій податків. Оподаткування доходів громадян: зарубіжний та вітчизняний досвід. Особливості фіскального регулювання в умовах війни та післявоєнного відновлення (підготувати есе). Участь у дискусії «Проблеми податкової політики України в умовах військового стану».	7	11
<i>Тема 5</i>	Охарактеризувати проблеми функціонування бюджетної системи України і обґрунтувати шляхи їх вирішення в умовах воєнного стану (підготувати есе). Проблеми формування доходів Державного та місцевих бюджетів України та шляхи їх вирішення в умовах воєнного стану (підготувати презентацію). Особливості видатків Державного бюджету України у період війни Бюджетний дефіцит: фінансові та соціально-економічні аспекти (підготувати презентацію)	7	11
<i>Тема 6</i>	Державний борг: структура та механізм формування (підготувати наукову доповідь) Участь у дискусії «Переваги і недоліки боргового фінансування»	6	11
<i>Тема 7</i>	Недержавні пенсійні фонди в системі пенсійного забезпечення. Участь у дискусії «Переваги і недоліки солідарної, накопичувальної та змішаної пенсійних систем». Доходи і видатки фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	7	12
<i>Тема 8</i>	Фінансові ресурси суб'єктів господарювання. Фінанси громадських організацій в умовах війни.	6	12

	Роль некомерційних організацій – об'єднань громадян у підвищенні обороноздатності країни. Особливості започаткування власного бізнесу в Україні. Особливості оподаткування підприємців-фізичних осіб в Україні.		
Тема 9	Напрями максимізації доходів домогосподарств. Вектори раціоналізації витрат домогосподарств (підготувати презентацію). Участь у дискусії «Переваги і недоліки основних форм заощаджень домогосподарств».	6	12
Тема 10	Фінансовий ринок у ресурсному забезпеченні потреб господарюючих суб'єктів (підготувати презентацію). Страховання та його роль у соціально-економічних процесах (підготувати наукову доповідь). Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації національної економіки (підготувати наукову доповідь).	6	12
Тема 11	Участь у дискусії «Допомога міжнародних фінансових організацій Україні: основні переваги та потенційні виклики». Багатоцільова грошова підтримка постраждалих від війни українців від ООН. Фінансова підтримка у період війни: хто і як допомагає українській економіці (підготувати наукову доповідь). Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями (підготувати презентацію).	6	12
Тема 12	Особливості функціонування і структура сучасних світових та національних фінансових систем (підготувати презентацію по одній із країн за вибором студента).	6	12
	Разом	78	138

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ» (практична складова самостійної роботи студентів)

Індивідуальне завдання з дисципліни «Фінанси» передбачає написання невеликої наукової роботи (есе) на одну із запропонованих тем, а також виконання розрахункової частини у формі наскрізних практичних завдань, виконання яких потребує засвоєння змісту конкретних тем з дисципліни та отримання навичок використання набутих знань шляхом проведення певних розрахункових завдань.

Для виконання завдання студент обирає варіант згідно свого номера в списку групи, виконує і захищає усі завдання відповідно до графіку. Індивідуальне завдання виконується самостійно кожним студентом згідно його варіанту і охоплює усі основні теми дисципліни.

Метою завдання є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань здобувачів освіти з дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи. Практичне завдання є завершальною складовою теоретичної і практичної роботи з дисципліни та виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних та практичних занять, і охоплює зміст навчальної дисципліни загалом.

Вимоги до завдання: загальний обсяг матеріалу – 5-6 сторінок, в тому числі творчого завдання – 2-3 сторінки, а також наявність переліку використаних літературних джерел і посилань на них по тексту.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, методи опитування, тестування, моделювання практичних ситуацій, реферування, есе, підготовка і презентація проектів.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Фінанси» використовуються такі методи оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

10. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Фінанси» визначається як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10 %	10%	10 %	5 %	15 %	40 %
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен

Форми і критерії оцінювання

Оцінка за поточне опитування визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій та шляхом виконання завдань в системі Moodle в поза аудиторний час.

Модуль «Тренінг» визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час тренінгу.

Модуль «Самостійна робота» визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час вивчення дисципліни за обидві складові самостійної роботи (теоретичну і практичну).

Модуль «Екзамен» включає:

- 2 теоретичних питання по 35 балів;
- 10 тестів по 3 бали.

Поточне опитування під час заняття:

7-8 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

5-6 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

3-4 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-2 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Самостійна робота:

2 бали – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, винесеним на самостійну роботу, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань.

1 бал – в цілому володіє навчальним матеріалом, винесеним на самостійну роботу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

Модульний контроль:

31–50 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

21–30 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

11–20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1–10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Самостійна робота:

26–40 балів – зміст роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження.

11–25 балів – зміст роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві неточності.

1–10 балів – на недостатньому рівні висвітлює проблему, яка досліджувалася, логічного не завершений аналіз і оцінка стану об'єкту дослідження; наведені авторські пропозиції і рекомендації є загальними (без урахування особливостей об'єкту дослідження) і недостатньо обґрунтованими; припускається значних помилок у розрахунках при розв'язанні практичних завдань роботи.

Презентація самостійної роботи

11–20 балів – під час презентації результатів виконаної роботи демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показує уміння аналізувати і узагальнювати теоретичний і практичний матеріал та високий рівень підготовки презентації.

6–10 балів – матеріал презентує у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розрахунках при розв'язанні практичних завдань, презентація роботи при цьому має незначні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

1–5 балів – матеріал презентує фрагментарно, без логічної послідовності, презентація роботи при цьому має значні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

Тренінг:

31–40 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань тренінгу.

21–30 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

11–20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1–10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Екзамен –

вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання. Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 3 бали, що в підсумку дає максимально 30 балів;

3 бали – на тест надано правильну відповідь.

теоретичного (проблемного) питання: 2 теоретичних питання, за відповідь на які студент може отримати від 0 до 70 балів (від 0 до 35 балів за 1 питання).

21–35 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

0–20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1–12
2.	Проекційний екран	1–12
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1–12
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1–12
5.	Персональні комп'ютери	1–12
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1–12
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1–12
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1–12
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1–12
10.	Google Forms, Google Sheets	1–12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Бюджетна система : підручник / [В.Г. Дем'янишин, О.П. Кириленко та ін.] ; за ред. В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко, З.М. Лободіної. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 624 с.
2. Фінанси : підруч. / В. П. Горин, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.] ; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 632 с.
3. Фінанси : підручник / Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. ; за ред. В.І. Грушка. К.: Ліра-К, 2020. 600 с.
4. Фінанси : навч. посіб. / Л. О. Вдовенко, Н. М. Сушко, Н. Д. Фаюра. К. : ЦУЛ, 2021. 150 с.
5. Фінанси : підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій [та ін.] ; за ред. І. О. Лютого. К. : Ліра-К, 2021. 728 с.

Додаткові:

1. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії : Вступ до фінансової науки; пер. з нім. С.І. Терещенко, О.О. Терещенка; за наук. ред. В. Федосова. К.: Либідь, 2000. 653 с.
2. Дем'янишин В., Лободіна З., Кізіма Т. Організаційно-методичні засади вдосконалення планування видатків бюджету держави на соціальний захист сімей з дітьми. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 1 (95). С. 69-85.
3. Кізіма Т., Горин В. Видатки бюджету на надання житлових субсидій та їх вплив на суспільний добробут. *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 64. № 3. С. 96-106.
4. Кириленко О., Коваль С., Сидор І. та Сидорчук А. Достатність доходів домогосподарств: Оцінка та економічна інтерпретація їх фінансової стійкості. *Журнал управління та регулювання*. 2024. 13 (2). С. 86–95. <https://doi.org/10.22495/jgrv13i2art8>
5. Кнейслер О., Спасів Н., Кізіма Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 1 (60). С. 8-19.
6. Коваль С.Л., Грицишина Л.І. Особливості формування фінансових ресурсів домогосподарств у сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2020. № 4 (65). С. 131–143. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1373>

- 7 Коваль С. Особливості фінансової поведінки населення в умовах воєнного стану. *Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (Свалява – Тернопіль, 19-20 травня 2023 року)*. Тернопіль:ЗУНУ, 2023. 274 с. С. 41–42. 0,2 д.а.
- 8 Сидорчук, А., Кириленко, О., Коваль, С., Сидор, І. (2022). Аналіз витрат як складова оцінки фінансового стану домогосподарств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(44), 82–91. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.44.2022.3786>
- 9 Коваль С. Л., Сидор І. П. Роль місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах війни та у післявоєнний період. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 96–102. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3267>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.6.96>
- 10 Коваль С.Л., Сидор І.П. Фінансове забезпечення банківських послуг. *Агросвіт*. 2020. № 15. С. 30–35. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3268&i=3>
- 11 Лободіна З., Дем'янишин В., Кізіма Т., Савчук С. Сучасні тенденції розвитку та наслідки трансформації бюджетної системи України в контексті реформування управління публічними фінансами. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 4 (102). С. 38-56.
- 12 Макогон В.Д., Адаменко І.П. Державні та муніципальні фінанси в умовах економічних перетворень. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 46. С. 177-183.
- 13 Касьянова Н. В., Кочетков В. М. та ін. Міжнародна фінансова система : підруч. Київ : ЛІРА-К, 2023. 270 с.
- 14 Семенченко А.І. Інформаційно-комунікаційні технології в публічному управлінні місцевими фінансами: стан та перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №13-14. С. 86-91.
- 15 Сидор І.П., Коваль С.Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137. [http://www.lef.lviv.ua/files/archive/journal/2021/1\(31\)_2021.pdf](http://www.lef.lviv.ua/files/archive/journal/2021/1(31)_2021.pdf)
- 16 Сидорчук А., Кириленко О., Коваль С., & Сидор І. Аналіз витрат як складова оцінки фінансового стану домогосподарств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. Вип. 3 (44). Р. 82–91. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.44.2022.3786>
- 17 Хомутенко А.В. Державний контроль ефективності управління державними фінансами України. *Економіка та держава*. 2020. №2. С. 48-56.
- 18 Dubrovina N., Neubauerova E., Fabuš M., Tulai O. The evaluation of indices of public finance distribution on central and local levels for EU countries. *Journal of European Economy*. 2019. № 4. P. 454-465.
- 19 *Financial Thought of Ukraine : Genesis and Evolution: encyclopedia : in two volumes. Volume 2 / A. Krysovatyu, V. Fedosov, S. Yuriy, P. Yukhymenko ; scientific editor V. Fedosov. Berlin : [б. в.], 2016. 511 p.*
- 20 Giebe C., Hammerström L., Zwerenz D. Big Data & Analytics as a sustainable Customer Loyalty Instrument in Banking and Finance. *Financial Markets, Institutions and Risks*. 2019. Vol. 3(4). P. 74-88.
- 21 Iwanicz-Drozdowska M., Malinowska-Misiąg E., Mielus P., Smaga P., Witkowski B. *The Role of Crises in Shaping Financial Systems From the Global Financial Crisis to COVID-19*. Routledge, 2022. 184 p.
- 22 Kizyma T., Lobodina Z., Khamyha Yu. Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. №2 (29). P. 355-36. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2095>
- 23 Krugman P., Obstfeld M. *International Finance: Theory and Policy*. 12th Edition. Pearson, 2022.
- 24 Krysovatyu A., Desyatnyuk O., Tulai O. *Public finances and sustainable development: opportunities and challenges. Social, economic, legal and financial challenges in the context of global transformations: Monograph*. Bratislava-Kharkiv, 2019. P.10–17.

- 25 Lobodina Z., Kizyma T., Demianyshyn V., Berezka K., Savchuk S. Participatory budgeting in the context of behavioral finances. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2022. Vol. 5 (46). C. 109–125. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3886>
- 26 Lobodina Z.M., Lopushniak H.S., Kizyma T.O., Lyvdar M.V. Inclusive budjeting: theoretical aspects, prerequisites and necessity for its implementation in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2. №33. P. 463-472. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3008>
- 27 Musgrave R. A. *Economics of Fiscal Federalism. Public Finance in a Democratic Society: Coll. Papers*. Vol. 2. Brighton, U.K. : Wheatsheaf Books Ltd, 1986. P. 33–41.
- 28 Nicoli F., Kuhn T., Burgoon B. Collective Identities, European Solidarity: Identification Patterns and Preferences for European Social Insurance. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 2020. Vol. 58. P. 76– 95.
- 29 Pilbeam K. *International Finance*. 5th edition. Bloomsbury Publishing, 2023. 568 p.
- 30 Secinaro S., Calandra D., Petricean D., Chmet F. Social Finance and Banking Research as a Driver for Sustainable Development: A Bibliometric Analysis. *Sustainability*. 2021. Vol. 13. № 330. URL: <https://doi.org/10.3390/su13010330>